

Mérei Ferenc szobrának avatása, 2009. 11. 18. (szerda), 12.00, MFPI udvara (VIII. ker. Vas utca 8-10.)

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!
Kedves Vendégek!

Régi adósságát törleszti most a Fővárosi Önkormányzat, amikor a Fővárosi Pedagógiai és Pályaválasztási Tanácsadó Intézet udvarán állít szobrot az egykori igazgató, Mérei Ferenc pedagógus, pszichológus, a szakterület legnagyobb magyarországi képviselője tiszteletére. Ebből az alkalomból, engedjék meg, hogy külön köszöntsem Mérei Ferenc családtagjait, valamint az intézmény dolgozóit is. A nemzetközileg is elismert szakember idén lenne 100 éves. Az emléktábla felállításának időpontjával e jeles évforduló előtt szeretnénk tisztelegni, még hozzá abban az immár Budapestért díjas intézményben, amely a Kossuth-díjas tudós amúgy is gazdag életművének talán legtermékenyebb időszakához kötődött, és amelynek a nevét – szintén a centenáriumra készülve – alig több mint egy esztendővel ezelőtt Mérei Ferenc Fővárosi Pedagógiai és Pályaválasztási Tanácsadó Intézetre változtattuk.

E hatalmas intellektuális étvággal bíró, szuggesztív és bátor tudós munkássága szorosan összefügg a XX. század történelmével. Életútjának több eseménye, fordulata ekképpen az elmúlt évszázad hú lenyomataként is értelmezhető. A tehetséges, a könyveket szinte megállás nélkül fogyasztó, ám öntörvényű és lázadó gyerek a nyolc osztályos gimnáziumot nem kevesebb, mint öt intézményben végezte el. Nyughatatlan, mindenre nyitott kíváncsisága tehát már a korai években megmutatkozott, de fiatalon hozott döntéseiben a kényelmes, valós válaszokat mégsem hozó megoldásokkal szembeni örök elégedetlensége ugyanígy tetten érhető. Érettségije után a zsidó származásúakat sújtó numerus clausus miatt külföldi egyetemre kényszerül, ám anyja tanácsával ellentétben ő mégsem Berlinben, hanem a párizsi műszaki főiskolán kezdte meg felsőfokú tanulmányait. Később a Sorbonne bölcsészhallgatója lett, majd hazatérve Szondi Lipót tanítványaként és munkatársaként alapozta meg pszichológiai tudását.

Mint kortársai közül többen, származása és politikai nézetei miatt Mérei Ferenc is üldöztetések sorát kényszerült elviselni. Volt munkaszolgálatos, párizsi évei alatt baloldaliként börtönben ült, folyt ellene koncepciók per. Habár 1945 után éppen itt, a Mérei Ferenc Fővárosi Pedagógiai és Pályaválasztási Tanácsadó Intézet jogelődjében kap lehetőséget elméleteinek és reformpedagógiai gyakorlatának kipróbálására, elért eredményeit a „szocialista pedagógia” mindenhatóságát hirdető diktatúra megsemmisíti. 1950-ben „burzsoá elhajlónak” bélyegezve kizárták a Magyar Dolgozók Pártjából, állásából elbocsátották, intézetét felszámolták. Meghurcoltatása részét képezte a „burzsoá áltudományok” közé taszított pszichológia ellen indított általános hadjáratnak, amely több mint egy évtizedre, egészen a '60-as évek közepéig meg is bénította a diszciplína hazai fejlődését.

Az '56-os forradalom idején az ELTE BTK Egyetemi Forradalmi Diákbizottságának tanár vezetője. A második szovjet intervenció után részt vett a kibontakozó szellemi ellenállásban. Humanista elvei melletti rendíthetetlen kiállásával ismételten represszív szankciókra számíthat: a forradalomban játszott szerepe miatt öt évre börtönbe zárják.

Következetes igazságvágyát és filantróp optimizmusát a börtön falai között sem veszítette el. „Szemináriumot” tartott rabtársainak, és agyergörcsét követően önmagát gyógyítva írta meg – sorait ácsirónból eszkábált ceruzacsonkkal WC-papírra róva – négykötetes Lélektani Naplóját, melyet részletekben csempésztek ki a börtön falai közül. Azt hiszem, életének ez az epizódja, minden másnál jellemzőbb volt arra az emberre, akit magam is megismerhettem. Mérei Ferenc az üldöztetések ellenére kitartott hivatása mellett, és bár jóformán egész életében a hatalom fürkész tekintete előtt kellett dolgoznia, mindvégig szabad ember maradt.

A börtönévek után egészen 1976-os nyugdíjazásáig az Országos Ideg- és Elmegyógyászati Intézet vezető pszichológusaként az általa alapított Pszichodiagnosztikai, majd Klinikai Pszichológiai Laboratórium vezetője volt. A laboratórium rövid idő alatt a magyar pszichológusképzés egyik – nem hivatalos - centrumává lett. Lakásán vezetett informális „magánegyeteme” mellett a Magyar

Pszichológiai Társaság pszichodramatikus tudományos munkacsoportjának is élére állt. Ebben az időben került kapcsolatba a főváros oktatásügyével is, amelyre munkássága nagy hatást gyakorolt.

Hölgyeim és Uraim!

Mérei Ferenc legkiválóbb tanítványai tudományos munkájuk révén máig őrzik e szellemi óriás hagyatékát. Itt, a Fővárosi Pedagógiai és Pályaválasztási Tanácsadó Intézetben is olyan szakemberek dolgoznak, akik azonosulnak Mérei Ferenc életfilozófiájával, szellemiségével. Emlékezete mindmáig utat mutat a gyermekek jövőjét valóban a szívén viselő valamennyi fővárosi pedagógus, és pszichológus szakértő számára. Ez az elhivatottság hívta életre azt az intézkedési tervet is, amelyet a Fővárosi Önkormányzat és a Mérei Ferenc Intézet több partnerintézménnyel együttműködve dolgozott ki a gyerekek között terjedő erőszak megállítására.

Mérei Ferenc sokszínű, mégis egységes életművéhez szeretnénk mi is hűek maradni, amikor a századik évforduló alkalmával felavatjuk a tudós pszichológus portrészobrát a róla elnevezett pedagógiai intézetben. A mellszobor, Janzer Frigyes szobrászművész alkotása a már korábban megszünt újbudai készségfejlesztő iskola elől került ide. Mostantól elmondható, hogy egy helyen összpontosulhatnak a Mérei-hagyományok.

Egy portrészobor mindig önmagán túlra mutat. Megidézi az embert és képes rámutatni a humánium korszakokon átívelő erejére, amelynek – reményeim szerint – a jövőben is hatása lesz a főváros pedagógiai, pszichológiai, kulturális életére.

Tegnap, a Főváros Napján több évtizedes segítő, támogató, fejlesztő tevékenységéért a Mérei Ferenc Pedagógiai Intézet Budapestért díjat kapott. Gratulálok a teljes kollektívának ehhez a kitüntetéshez, köszönöm eddigi támogató munkájukat, és kívánok további szép sikereket a jövőben is.

Köszönöm megtisztelő figyelmüket!

*Dr. Demszky Gábor
főpolgármester*

